

# DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN  
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van **Dr. K. Schilder, Dr. C. Tazelaar en Prof. Dr. J. Waterink**

**Medewerkers:** Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr. K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr. F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr. T. Hockstra, Kampen; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr. J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. A. Ringnalda, Ermelo; Dr. J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr. J. Thijs, Zwolle; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Franeker; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan het  
Bureau van „De Reformatie” te Goes.

**Drukkers-Uitgevers:**  
**OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes**  
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

**Abonnement:** f250 per halfjaar bij vooruitbetaling.  
Voor 't Buitenland f750 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.  
**Advertentiën:** 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

**INHOUD:** Uit de Schrift: Voorzichtiglijk wandelen (Efeze 5:15). — Kerkelijk Leven: Publicaties uit het gebied van „Christendom en Natuurwetenschap”. IV. Predikants-tractementen; niet generaliseren. — Perschouw. — Vragenbus. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

## UIT DE SCHRIFT

### Voorzichtiglijk wandelen.

Ziet dan toe hoe gij voorzichtiglijk wandelt, niet als onwijken, maar als wijzen. Efeze 5:15.

De Heilige Schrift richt gedurig tot de geloovigen korte, vol-zinnige vermaningen betreffende hun gedrag en wandel. „Heb acht op uzelf”, 1 Timoth. 4:16. „Weest zonder aanstoot te geven”, 1 Cor. 10:32. „Uw wandel zij zonder geldgierigheid”, Hebr. 13:5. „Hoedanigen behoort gij te zijn in heiligen wandel en godzaligheid”, 2 Petrus 3:11. „Ziet dan toe hoe gij voorzichtiglijk wandelt”.

Deze vermaningen zijn van het grootste belang, wijl er van ons doen en laten altijd invloed uitgaat ten goede of ten kwade. Laten wij nooit vergeten, waar wij ons ook bevinden, steeds oefenen wij een invloed, die op anderen bevorderlijk of belemmerend werkt.

Daarom zegt de apostel bij wijze van aansporing: „Ziet dan toe hoe gij voorzichtiglijk wandelt”. Het woordje dan sluit deze uitdrukking onmiddellijk bij het voorafgaande aan.

‘Is des Christens roeping, de zonden van anderen te bestraffen. Zal hij deze roeping echter met getrouwheid en vrucht vervullen, dan moet hij ernstig toezien op zijn eigen wandel. Slechts zij, die zelf met voorzichtigheid en zorgvuldigheid wandelen, zijn gerechtigd anderen te bestraffen. Het vermaan van een slordig christen zal, in plaats van een goede plaats te vinden, met geeselschriemen worden beantwoord: „Medicijnmeester, genees uzelf!” Het is noodzakelijk, dat onze eigen wandel een duidelijk lichtspoor trekt. Daarom zegt Paulus niet, ziet toe dat gij voorzichtiglijk wandelt, — maar hoe, d.i. met klaarheid en vaste overtuiging.

Het voorzichtig wandelen zal ook zijn een voorbehoedmiddel tegen de door den apostel te voren genoemde zonden. Het is onmogelijk rein van wandel te zijn, zonder steeds groote voorzichtigheid in acht te nemen.

Voorzichtig, d.w.z. nauwgezet, nauwlettend, gelijk als bij den reiziger, die weet, dat op zijn pad vele verborgen strikken en netten zijn. Waakzaam, biddende in het gevoel van diepe afhankelijkheid, altijd en in alles den regel van Gods Woord raadplegend. Het is zijn wegen bedenken, de voeten keurend tot 's Heeren getuigenis, en daarvan niet afwijken ter rechter- of ter linkerzijde, Ps. 119:25 en 59; Jesaja 30:21.

Een christen, die nauwgezet wandelt, is een zegen voor zijn omgeving. Als in een gezelschap twee geloovigen zijn, van wie de eene zeer getrouw en vrijmoedig is; terwijl de ander in een van de genade verachterde gesteldheid verkeert, omdat zijn geloofsleven onder allerlei aardse beslomming kwijnt en smeult, dan gaat van deze beiden een zeer verschillende invloed uit. De eerste zal door zijn gesprekken (helaas, was is het met onze dagelijkse gesprekken vaak treurig gesteld!) de geestelijke atmosfeer op peil houden en daardoor tot stichting zijn. Want in hem wordt het woord des Heeren vervuld: „Laat uw licht alzoo schijnen voor de menschen, dat zij uw goede werken mogen zien, en uw Vader die in de hemelen is, verheerlijken”, Matth. 5:16.

Een slordig christen, die het met verscheidene zaken wat elastisch opneemt, krimpend of rekend, al naar de gelegenheid het meebrengt, is in het gezelschap als een domper op de kaars. De ernstige gesprekken breekt hij vaak af door onnutte, zoo maar niet door ijdele woorden.

Zoo is het in den kleinen kring van het gezol-

schap en nog veel meer in den breeden cirkel der gemeente. Met dubbelen nadruk geldt dit voor de anderen van dagen, op wie de jeugdige belijders veelal zien, en die zij, als zij niet nauwgezet wandelen, lichtelijk navolgen. Vaak gaan zij met een beroep op hen, nog heel wat verder, door de ordanantiën des Heeren te ontwijken en zich te voegen bij de uitspanningen der wereld. Gewoonlijk koesteren de jongeren nog hooge gedachten van de „oudere vromen”. Als deze jongeren, waar ze met het dagelijksch leven der ouden wat van nabij bekend worden, nu merken, dat deze het toch niet zoo nauw nemen als zij dachten, dan gevoelen zij zich teleurgesteld. Door deze droeve ontdekking trekt er vaak een verkleumende koude over hen, gelijk die van de nachtvorst op het leedere groen. Nu is het niet te miskennen, dat deze ontuchtering ook zijn oorzaak kan hebben in een verkeerde voorstelling, die zij van de anderen zich vormen. Maar de oorzaak kan ook liggen in het droeve feit, dat er bij sommige anderen ontstentenis wordt gevonden van het met stiptheid zich houden aan den eisch van 's Heeren Woord en 's Heeren vrees.

De geloovige behoort er biddend naar te staan, in alle godzaligheid en eerbaarheid te wandelen. Alle middelen, die de Heere daartoe gegeven heeft, zal hij met ernst aangrijpen. Maar als hij hierin nalatig, in handel en wandel niet nauwgezet is; zoo hij toegeeft aan lichtgeraaktheid of aan gekkernij; zoo hij gebrek openbaart aan liefde tot de broederen, aan mededeelzaamheid en offervaardigheid voor de zaak des Heeren; wanneer hij in plaats van nederig en ootmoedig te zijn, hoog staat bij zichzelf en hard is in zijn oordeelen over anderen, dan gaat er een zeer schadelijke invloed van hem uit, die in wijden kring als de schimmel voortwoekert.

Hier komt de scherpte uit van het woord, waarmee de apostel zijn vermaning nader toelicht: „niet als onwijken”, Efeze 4:17 en 18. Dezulken wandelen als die geen inzicht hebben in wat des christens dure plicht is. Zij wandelen in strijd met heiligen teedere nauwgezetheid en bedachtzame voorzichtigheid eischen.

„Maar als wijzen”, d.i. als die zich laten leiden door Gods Geest en Woord. Zij zijn met wijsheid, die van boven is, toegerust, deze niet alleen kenende, maar ook in den dagelijkschen wandel belevend, Job 23:11.

Altijd, ook al zou het slechts ondergeschikte dingen betreffen, is het dure roeping van den christen, zich te wachten voor den schijn des kwaads. Nooit kan het een sieraad wezen voor den belijder, als hij een zekere vrijheid in zijn denkbeelden en beschouwingen er op nabouwen durft. Een ruim hart en een nauwgezet geweten, stiptheid en nauwgezetheid in alles, wat Gods Woord en Godes eer betreft, strekken den christen tot eere. Deze dingen zijn Gode welbehagelijk, geven den broederen een goed voorbeeld, dat tot navolging kan prikkelen, — en dat den wereldling beschaamt en veroordeelt.

Zij dit apostolisch vermaan diep in onze harten gegrift, vooral in dezen tijd, waarin velen moedeloos en troosteloos neerzitten en anderen maar op goed geluk voortloopen. Altijd, maar vooral tegenwoordig, worde het onderscheid duidelijk gezien tusschen wie God dient en wie Hem niet dient. Heemstede. J. P. TAZELAAR.

## KERKELUK LEVEN

Publicaties uit het gebied van „Christendom en Natuurwetenschap” (IV).

Geloof en Wetenschap (C). 1

Er was — zoo zeiden we — nog iets, dat in het beweerde conflict „geloof—(natuur)wetenschap” in aanmerking te nemen viel.

1) Boven het voorgaande artikel stond: (A); lees: (B).

De natuurwetenschap heeft telkens nieuwe ontdekkingen gedaan, die het heele gebouw van allen doden schudden. Ik noem maar Copernicus, Kepler, Galilei, om Einstein nu maar buiten beschouwing te laten. Die ontdekkingen zijn haar eere, zal men zeggen! Zeker, antwoord ik, maar in den „strijd” tusschen „geloof en wetenschap” is het telkens weer iets nieuws kunnen ontdekken de zwakke stee der natuurwetenschap. Het geloof doet geen ontdekkingen van iets nieuws; het ontving daarover alleen openbaringen, en moet voorts in haar gezonde reformaties steeds weer teruggrijpen naar zijn beginselen. Theologie en filosofie doen ook geen „ontdekkingen”; de problemen keeren in anderen vorm telkens weer. Maar de natuurwetenschap kwam telkens tot nieuwe ontdekkingen. Het zou dwaas zijn, te loochenen, dat hierin haar wetenschappelijke waarde zeer vaak een bijzonder krachtig getuigenis bekomen heeft, want de mathematische constructies, die soms ontworpen waren, vóór de ontdekkingen zelf geschiedden, werden er door bevestigd. Alleen maar — het wereldbeeld werd er grondig door veranderd, soms; en bovendien hebben die ontdekkingen wel steeds het weten (scientia) maar niet altijd het kennen (cognitie) verder gebracht. Heeft L. E. J. Brouwer niet beweerd, dat „in den regel een natuurwet niet bestand blijkt tegen voldoende verijning der meetwerktuigen”? Het is iets anders ongetwijfeld: werktuigen-verijning, of, daartegenover ontdekkingen. Zeker, zeker; maar Brouwer spreekt dan toch maar van natuur-wetten; hoeveel te meer past dan voorzichtigheid tegenover de mogelijkheid van nieuwe ontdekkingen? Hoeveel te meer past dan, ten aanzien daarvan, de door Brouwer gebruikte naam van „benaderingswetenschappen”? En als dan daarnaast de onzekerheid op wiskundig gebied blijft bestaan, een onzekerheid, die op het Prager congres van Duitsche mathematici in 1921 Hermann Behmann publiek deed uitspreken, dat alleen niet-ingewijden de wiskunde nog voor een van stap tot stap logisch voortschrijdende wetenschap konden houden tegenwoordig, — hoe veel te meer is dan hier de glans van het „exacte” bezig te verdwijnen? Circuleert niet juist dezer dagen b.v. het bericht, dat de relativiteitstheorie velen noopt tot de onderstelling dat de sterren niet precies daar liggen, waar wij ze zien? En dat men bij de e.k. zonsverduistering hierover experimenteren wil? Hoe groote consequenties liggen hier niet bij elke geconstateerde fout? Daarom blijft altijd de mogelijkheid, dat nieuwe ontdekkingen een heele theorie omverwerpen, althans voorzoover die theorie de grondgedachte raakt. Ook hierom is het geen „kleingeloof”, en geen „bangheid”, en geen „apologetisch trucje”, doch alleen maar een trouw blijven van elk aan eigen aard en methode, als het geloof zich steeds weer bezint op het gegeven, d.w.z. op zijn beginselen, en zijn meeningen van heden steeds weer confronteert aan de beginselen der normgevende tijden, en als „de wetenschap”, voorzoover zij vakwetenschap is, zich steeds opnieuw bereid houdt voor 't nieuwe, d.w.z. voor de mogelijkheid van radicale critiek op haar meeningen, en van den dwang, de „meeningen” van heden te moeten confronteeren met nieuw gewonnen inzichten. In de wederzijdsche ontmoeting van „geloof” en (vak) „wetenschap” komt dan m.i. de zaak zóó te staan, dat het geloof van ieder (al of niet wetenschappelijk) vóór alle dingen (dus ook vóór alle wetenschap) zich vasthoudt aan de stelling, dat geloof en zuivere wetenschap niet, nooit, kunnen strijden; immers: dit is geen „meening” van heden, doch een „begin-sel”, waarnaar elke afwijkende meening (ook van Assensche apologeten of niet-Assensche bezwaarden) moet herleid worden. En voorzoover het geloof in de wetenschap (theologische, natuur-philosophische, natuurwetenschappelijke, enz.) God kent en dient, weet dit geloof bij voorbaat van den eeuwigen vrede tusschen alle in het geloof beoefende wetenschappen, voorzoover zij in het geloof beoefend worden. Voorzoover er soms conflict schijnt op te duiken tusschen de resultaten